

آموزش‌های نو حقوق و روابط بین‌الملل:

شبیه‌سازی، پرونده‌پژوهی، کلینیک‌های حقوقی، و...

دکتر مهدی ذاکریان

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

انتشارات تیا

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد

www.ketab.ir

سرشناسه	:	ذاکریان، مهدی، ۱۳۴۷-
عنوان و نام پدیدآور	:	آموزش‌های نو حقوق و روابط بین‌الملل / مهدی ذاکریان
مشخصات نشر	:	تهران: تیسرا، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	۱۸۸ ص: جدول: ۲۳×۱۶/۵.
فروست	:	دانشگاهی - ۴.
فروست	:	حقوق و روابط بین‌الملل - ۱.
شلیک	:	۹۵۰۰۰ ریال: ۲۳-۷-۶۶۶۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیبیا
یادداشت	:	کتابنامه ص ۱۰۹-۱۱۱.
موضوع	:	روابط بین‌المللی شبیه‌سازی.
موضوع	:	حقوق بین‌الملل - راهنمای آموزشی (عالی).
موضوع	:	روابط بین‌المللی - راهنمای آموزشی (عالی).
ردمبندی کنگره	:	۱۳۹۱ ۹ش ۱۳۰۵/۵۲ JZ
ردمبندی دیویی	:	۳۳۷/۱۰۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۰۳۱۹۸۹

آموزش‌های نو حقوق و روابط بین‌الملل:
شییه‌سازی، پرونده‌پژوهی، کلینیک‌های حقوقی و...

دکتر مهدی ذاکریان

زمستان ۱۳۹۱

چاپ اول

۳۵

شماره نشر

ناگه ساغر مهر

اجرا

علی کاتب

ویرایش متن

هرمز بیاض

طرح و اجرای جلد

لوتوس، نازنین، بدر، میترا، زر - نازک، سیاه، لمبیه

حروف استفاده‌شده

دفتره فشرده و کشیده

کارآ

لیتوگرافی متن و جلد

دالاهو

چاپ متن و جلد

کیما

صحافی

مصطفی شریفی

ناظر فنی چاپ

شماره ۷۰۷، برج سمرقند، جنت‌آباد جیشی، تهران

انتشارات تسّا

www.Teesa.ir

iteesa@mail.com

قیمت: ۹۵۰۰ تومان

تعداد ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۶۲-۲۳-۷

همه حقوق چاپ و نشر این اثر انحصاراً (طبق قرارداد) محفوظ است

این اثر تحت پوشش قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد

استفاده از مطالب با ذکر منبع بلاشکال است

مرکز پخش و فروش: پخش تسّا!

تهران، میدان بهارستان، خیابان ظهیرالاسلام، کوی دیلمان، شماره ۶ واحد ۳، تلفن: ۳۳۹۹۲۴۷۰

فهرست

پیشگفتار ۱۳

بخش یکم مباحث بنیادی و نظری

فصل یکم: روش‌های آموزشی نوین.....	۲۱
۱. دیاچه.....	۲۱
۲. روش آموزش استادمحور.....	۲۲
۳. روش آموزش سقراطی.....	۲۴
۴. پرونده پژوهی.....	۲۶
۵. کلاس‌های سمینار گونه.....	۲۸
۶. روش آموزشی پژوهش محور.....	۲۹
۷. روش‌های کلینیکی یا نظارت محور.....	۳۱
۸. تمرینات شبیه‌سازی یا بازسازی نقش‌ها.....	۳۳
۹. دستاورد.....	۳۵
پی‌نوشت‌ها.....	۳۸

فصل دوم: هم‌پیوندی دیسیپلین‌های علمی با مدل‌های شبیه‌سازی: انواع شبیه‌سازی‌ها.....	۳۹
۱. دیاچه.....	۳۹
۲. دانش و شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل.....	۴۰
۳. دانش‌های مورد نیاز.....	۴۱
۴. شبیه‌سازی چیست؟.....	۴۴
۵. انواع شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل.....	۴۴

۴۴	الف) شبیه‌سازی زنده
۴۵	ب) شبیه‌سازی‌های مجازی
۴۶	پ) شبیه‌سازی‌های سازنده
۴۷	۶. دستاورد
۴۸	پی‌نوشت‌ها

۴۹	فصل سوم: شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل
۴۹	۱. دیباچه
۵۱	۲. اهمیت شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل
۵۱	الف) شناخت نظری
۵۵	ب) کارنمود پژوهشی
۵۸	پ) مهارت عملی
۶۰	۳. دستاورد
۶۲	پی‌نوشت‌ها

بخش دوم مدل‌سازی و اجرا

۶۵	فصل چهارم: مدل‌سازی برنامه‌های شبیه‌سازی
۶۵	۱. دیباچه
۶۶	۲. زمینه‌سازی
۶۹	۳. فرایند مدل‌سازی
۷۲	۴. دستاورد
۷۴	پی‌نوشت‌ها

۷۵	فصل پنجم: مدل‌های شبیه‌سازی در حقوق بین‌الملل و روابط بین‌الملل
۷۵	۱. دیباچه
۷۶	۲. شبیه‌سازی کمیته حقوق بشر
۷۹	۳. شبیه‌سازی مذاکرات چهارجانبه: جمهوری سومیکا
۸۱	۴. شبیه‌سازی گفت‌وگوی جهانی میان تمدن‌ها
۸۴	۵. شبیه‌سازی مذاکرات سیاسی: اختلافات ایران و امارات متحده عربی
۸۵	ویژگی‌های بازیگران ایرانی
۸۶	استراتژی تبلیغاتی
۸۷	۶. شبیه‌سازی کمیته محو نابرابری نسبت به زنان

۷. دادگاه‌های شبهه‌سازی شده.....	۹۰
پی‌نوشت‌ها.....	۹۱
فصل ششم: نتیجه‌گیری.....	۹۳
پی‌نوشت‌ها.....	۹۹
فصل هفتم: کتاب اساسی.....	۱۰۱

بخش سوم

ضمایم و مباحث کاربردی شبهه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل

ضمیمه یکم: گزارش مقدماتی جمهوری یابونی به کمیته حقوق بشر براساس پیمان‌نامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی اکتبر ۱۹۹۵ میلادی.....	۱۰۷
مقدمه.....	۱۰۷
بررسی مواد پیمان‌نامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و اقدامات انجام شده در اجرای آنها.....	۱۰۸
ماده ۱ پیمان‌نامه.....	۱۰۸
ماده ۲ پیمان‌نامه عدم تبعیض بین افراد.....	۱۰۸
ماده ۶ پیمان‌نامه حق زندگی و حمایت از آن.....	۱۱۰
ماده ۷ پیمان‌نامه عدم شکنجه و رفتارهای ظالمانه و خلاف انسانی.....	۱۱۱
ماده ۹ پیمان‌نامه حق آزادی و امنیت شخصی.....	۱۱۱
ماده ۱۴ پیمان‌نامه حقوق افراد در مقابل مراجع قضایی.....	۱۱۲
ماده ۱۸ پیمان‌نامه آزادی مذهب، فکر و وجدان.....	۱۱۲
ماده ۱۹ پیمان‌نامه آزادی بیان و عقیده.....	۱۱۲
ماده ۲۶ پیمان‌نامه تساوی افراد در مقابل قانون.....	۱۱۳
ماده ۲۶ پیمان‌نامه عدم تبعیض بین افراد در اداره امور عمومی و انتخابات.....	۱۱۴
ماده ۲۶ پیمان‌نامه تساوی افراد در استفاده از امکانات مادی و معنوی و جلوگیری از تبعیض.....	۱۱۴
ماده ۲۷ پیمان‌نامه آزادی اقلیت‌های مذهبی، نژادی و زبانی.....	۱۱۴
ضمیمه دوم: گزارش سازمان‌های مردم‌نهاد به کمیته حقوق بشر.....	۱۱۷
ضمیمه سوم: گزارش عفو بین‌الملل ۲۰۰۱: ماگانسا.....	۱۲۲
پیش‌زمینه.....	۱۲۲
اعدام‌های غیرقانونی و خشونت در زندان‌ها.....	۱۲۳

ضمیمه چهارم: سخنرانی نماینده عفو بین‌الملل ۱۲۵

ضمیمه پنجم: شبیه‌سازی مذاکرات چهارجانبه جمهوری یاستی ۱۲۷

اهداف هیئت حاکمه یاستی در داخل و خارج از کشور ۱۲۹

در داخل کشور ۱۲۹

در عرصه بین‌المللی ۱۲۹

جلسات برگزاری کشورهای فرضی در تاریخ ۱۳۷۷/۹/۱ ۱۳۲

وزارت امور خارجه آمریکا ۱۳۲

جلسه نهایی ۱۳۳

خلاصه‌ای از مذاکرات ۱۳۳

بیانیه سازمان ملل متحد در زمینه نقض حقوق بشر در کشور یاستی ۱۳۸

سخنان ریاست جمهوری کشور یاستی ۱۳۸

متن سخنرانی وزیر کشور یاستی ۱۴۰

سخنان وزیر امور خارجه آمریکا ۱۴۳

اعلام استراحت ۱۴۵

گزارش منشی بعد از اتمام وقت استراحت ۱۴۶

بیانیه نهایی ایالات متحده آمریکا در جهت برقراری روابط سیاسی، اقتصادی، فرهنگی با کشور یاستی ۱۴۶

بیانیه نهایی یاستی ۱۴۷

بیانیه پایانی مذاکرات چهارجانبه جمهوری یاستی ۱۴۷

ارزیابی ۱۴۸

ضمیمه ششم: شبیه‌سازی مذاکرات چهارجانبه: جمهوری سومیکا ۱۵۰

الف) دستور کار نشست چهارجانبه جمهوری سومیکا ۱۵۰

بخش یکم: مذاکرات سیاسی هیئت‌ها ۱۵۰

بخش دوم: مذاکرات اقتصادی هیئت‌ها ۱۵۰

ب) متن سخنرانی رئیس جمهور سومیکا ۱۵۱

پ) سخنرانی نماینده سازمان مردم نهاد ۱۵۲

ت) بیانیه وزارت امور خارجه آمریکا از اوضاع جمهوری سومیکا ۱۵۲

یکم - مقوله دموکراسی ۱۵۲

دوم - آزادی عقیده و بیان ۱۵۳

سوم - سرمایه‌گذاری خارجی ۱۵۳

چهارم - امنیت ۱۵۴

پنجم - آیین‌نامه‌ها، قوانین و رویدادهای تازه حکومتی در جمهوری سومیکا ۱۵۴

- ضمیمه هفتم: شرکت کنندگان دوره بین المللی شبیه سازی گفت و گوی تمدن ها ۱۵۶
- الف - شرکت کنندگان داخلی ۱۵۶
- ب - شرکت کنندگان خارجی ۱۵۷
- ضمیمه هشتم: کارگاه آموزشی دوره تخصصی شبیه سازی گفت و گوی تمدن ها ۱۵۸
- ضمیمه نهم: هیئت های تمدنی - کشوری شرکت کننده در شبیه سازی گفت و گوی تمدن ها ۱۶۱
- ضمیمه دهم: شبیه سازی مذاکرات جنگ و حقوق بین الملل بشردوستانه ۱۶۲
- ضمیمه یازدهم: دومین کار گروه شبیه سازی مذاکرات جنگ و حقوق بین الملل بشردوستانه سناریوی
تمرین شبیه سازی دسترسی بشردوستانه ۱۶۷
- تاریخچه: درگیری در ماکار ۱۶۷
- رهنمودها ۱۷۱
- قواعد شبیه سازی این سناریو ۱۷۲
- ضمیمه دوازدهم: شبیه سازی دیوان دادگستری بین المللی: پرونده صلاحیت دیوان بین المللی کیفری .. ۱۷۴
- ضمیمه سیزدهم: پرونده پژوهشی: پرونده ایزابل ۱۸۵

پیشگفتار

بیش از پانزده سال است که در زمینه شبیه‌سازی در موضوعات حقوق بشری، روابط بین‌الملل و حقوق بین‌الملل فعالیت می‌کنم. چاپ مقاله، کتاب شبیه‌سازی و نیز برگزاری مدل‌های شبیه‌سازی در این راستاست. همه این‌ها به خاطر ارزش این شیوه آموزشی به عنوان یک روش نو برای تدریس و آموزش حقوق و روابط بین‌الملل است. با این همه خوب است که به همه روش‌های نو پردازیم و در ضمن بحث درباره آن و به ویژه شبیه‌سازی را به گستره حقوق بین‌الملل نیز بکشانیم. بهانه‌ای که سبب نگارش این کتاب شد.

بی‌شک، بهره‌مندی از روش‌های آموزشی نوین در رشته‌های حقوق و روابط بین‌الملل از رهکارهای بسیار مؤثر در ارتقای دانش حقوقی و نگاه بین‌المللی دانش‌پژوهان علم حقوق و روابط بین‌الملل است. دستیابی به چنین مهمی در دستیابی به صلح و امنیت بین‌المللی و کسب قدرت بیشتر و تأمین حقوق شهروندان و منافع ملی واحدهای سیاسی مؤثر است. به همین دلیل، کشورهای شمال از بدیع‌ترین روش‌های آموزشی برای آموزش در حوزه حقوق و روابط بین‌الملل بهره می‌برند. آنها همواره تلاش می‌کنند تا شیوه‌های ابتکاری و تازه‌ای را در این زمینه ابداع کنند. سودمندی این روش‌های بدیع، با توجه به تأثیر آنها بر پیوند میان دانش، پژوهش و مهارت و البته کاهش خطرپذیری در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری، مورد توجه دانشگاه‌های پیشرفته دنیا و به ویژه دستگاه‌های قضایی و سیاسی و نیز دستگاه دیپلماسی و وزارت امور خارجه واحدهای سیاسی است. در همین زمینه و نظر به اهمیت بهره‌گیری و برگزاری برنامه‌ها و روش‌های نوآموزشی در حقوق و روابط بین‌الملل و به ویژه با توجه به

نیاز جدی نسبت به شناخت علمی و درست برنامه‌های شبیه‌سازی، کتاب پیش روی در سه بخش و در قالب یک پیشگفتار، شش فصل، کتابنامه و ضمیمه و مباحث کاربردی طراحی و تدوین شده است. این کتاب به شناخت انواع روش‌های آموزشی نوین در حقوق و روابط بین‌الملل می‌پردازد. ولی تأکید آن معرفی نظری، پژوهشی و کاربردی برنامه‌های شبیه‌سازی، انواع شبیه‌سازی، چگونگی مدل‌سازی و طراحی برنامه‌های شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل است. در پایان و در بخش ضمیمه به مدل‌های پیاده شده و اجرا شده توسط نگارنده در دانشگاه‌های داخل و خارج از کشور و نیز برنامه‌های مشترک فصلنامه مطالعات بین‌المللی (ISJ) با سازمان ملل متحد، کمیته بین‌المللی صلیب سرخ و کمیته ملی حقوق بشردوستانه هلال احمر توجه شده است.

کتاب پیش روی، از جمله متون تألیفی دانشگاهی در زمینه «روش‌های آموزشی در حقوق و روابط بین‌الملل و نیز به‌کارگیری شبیه‌سازی در حقوق بین‌الملل و روابط بین‌الملل» به زبان فارسی است. این کتاب هم مباحث نظری این موضوع را معرفی می‌کند، هم به بومی کردن روش‌های نو آموزشی می‌پردازد و در ضمن به مدل‌های شبیه‌سازی در کشور توجه دارد. در کنار همه اینها در کتاب، به تجربه برگزاری مدل‌های شبیه‌سازی در کشور پرداخته می‌شود. طبعاً، با توجه به نیاز دانشگاه‌های کشور و دستگاه‌های قضایی و سیاسی و نیز وزارت امور خارجه به بهره‌گیری از این روش‌های آموزشی با تمرکز بر شبیه‌سازی - که سالانه بیش از صد هزار نفر از سراسر دنیا آن را برگزار و اجرا می‌کنند - این کتاب می‌تواند در دو حوزه نظری و کاربردی مورد توجه واقع شود.

بازتاب این روش‌های نو و نیز مدل شبیه‌سازی بر تحول و تکامل نظریه دیده می‌شود. شاید یکی از آشکارترین یافته‌ها برای دانشمندان علوم اجتماعی، این موضوع است که نظریه‌سازی و نظریه‌پردازی پیرامون مسائل اجتماعی، همواره درستی و نادرستی‌های گوناگونی را تجربه کرده است. آزمون‌های متعددی درباره یک فرضیه انجام می‌شود تا یک حقیقت علمی به دست آید. این آزمون‌ها و تجربه‌ها که به استواری اندیشه، نظریه‌سازی و نقد و تحلیل می‌انجامد، آموزه‌ای است تا تصمیم‌گیری، پیش‌بینی و آینده‌نگری بر پایه آن تنظیم گردد. پیاده کردن یک نظریه علمی شاید در مرحله آغازین؛ دشوار و سخت به نظر آید و یا

حتی نادرست انجام شود. اما با آزمون و خطا و با به دست آوردن مهارت لازم و تکرار و تجربه، کاستی‌های عملیاتی کردن یک نظریه هویدا می‌شود. آنگاه می‌توان به شیوه‌ای حرفه‌ای به پیاده کردن یک فکر یا اندیشه پرداخت.

همین موضوع برای پژوهشگران حقوق و روابط بین‌الملل، رهیافتی را ایجاد کرده تا بر پایه آن سعی کنند از تازه‌ترین و بهترین روش‌های آموزشی برای پرورش و تربیت مجریان علم حقوق و روابط بین‌الملل، به ویژه تربیت قضات بین‌المللی وکلای توانمند و دیپلمات‌های حرفه‌ای استفاده کنند. در این زمینه توجه ویژه‌ای به برنامه‌های شبیه‌سازی دادگاه‌های شبیه‌سازی و مدل‌های شبیه‌سازی شده است و از این روش آموزشی به منظور تربیت حرفه‌ای‌ترین، عالم‌ترین و کارآمدترین کارشناسان و متخصصان استفاده می‌شود. در همین راستا، نزدیک به هفتاد سال است که روش آموزشی شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل در بهترین دانشگاه‌های دنیا تمرین و اجرا می‌شود. اکنون بسیاری از دانشگاه‌های کشورهای پیشرفته (از جمله همه دانشگاه‌های آمریکا، بیشتر دانشگاه‌های اروپای باختری و برخی از دانشگاه‌های خاور دور و خاورمیانه) برنامه‌ها و مدل‌های شبیه‌سازی را در دستور کار آموزشی دانشجویان رشته‌های روابط بین‌الملل، علوم سیاسی، حقوق بین‌الملل و اقتصاد قرار می‌دهند. در این زمینه، سالانه بیش از یکصد هزار نفر در دنیا مدل‌های شبیه‌سازی را تمرین و برگزار می‌کنند و تنها در شبیه‌سازی مدل سازمان ملل متحد، بیش از پنجاه سال است که دانشجویان سراسر دنیا این مدل را شبیه‌سازی و اجرا می‌کنند.

به راستی چرا در غرب و در کشورهای شمال به این اندازه به برنامه‌های شبیه‌سازی در علم حقوق و روابط بین‌الملل توجه می‌شود؟ مگر آموزش‌های کلاسیک حقوقی و روابط بین‌الملل چه کاستی دارد که باید از این روش بهره برد؟ پاسخ به این پرسش‌ها در انگیزه‌های مبتنی بر کسب قدرت، حضور مؤثر و ممتاز، اقتدار و پرستیژ ملی در کنار حفاظت از عدالت نهفته است. این عوامل چرایی بهره‌گیری از این روش آموزشی در کشورهای شمال را توضیح می‌دهد و نشان می‌دهد که بهره‌گیری از هر روش ویژه‌ای، فلسفه و منطق خاص خود را دارد. ساختارسازی، کادرسازی و برنامه‌ریزی به منظور کارآمدی در امور قضایی و حقوقی برای دانش‌پژوهان حقوقی، و توفیق در سیاست خارجی و روابط خارجی برای دانش‌پژوهان روابط

بین‌الملل انجام می‌شود. به همین دلیل، فرهیختگان حقوقی - سیاسی بین‌المللی در کشورهای شمال معتقدند که باید به بهترین انتخاب در زمینه آموزش قضات، دیپلمات‌ها و همچنین مجریان علم حقوق و روابط بین‌الملل مبادرت ورزید تا به اقتدار ملی، منافع ملی، پرستیژ ملی در کنار عدالت دست یافت. اکنون کشورهای شمال، خواهان تربیت کارشناسانی دیوان‌سالار نیستند که به تناوب چند سالی را در مرکز به انتظار بنشینند تا چند سالی در مأموریت به خوشی و کامیابی سپری کنند؛ بلکه عمل، اجرا و تصمیم در هر لحظه باید مورد آزمون و خطا، بازبینی، بررسی، یادگیری و رشد قرار گیرد. باور نخبگان سیاسی و اجرایی کشورهای شمال نسبت به این برنامه‌ها و برگزاری این مدل‌ها، برخلاف برخی دیدگاه‌های تنگ‌نظرانه در کشورهای جنوب فراتر از اندازه یک نمایش است. آنها به دستیابی دانشجویانشان به مهارت‌های واقعی و عملی می‌اندیشند.

اهمیت این موضوع و دستاوردها و تجربیات حاصل از ارائه و اجرای روش‌ها و برنامه‌های شبیه‌سازی کشورهای شمال، ضرورت مطالعه و بهره‌گیری از برنامه‌ها و شیوه‌های نوین آموزشی در علم حقوق و روابط بین‌الملل در ایران را آشکار ساخت و به همین روی از سال ۱۳۷۵ شیوه‌های نوین آموزشی در کلاس‌های درس دانشجویان مورد آزمون نگارنده قرار گرفت. به ویژه برگزاری مدل‌های شبیه‌سازی در قالب کارگروه‌های پژوهشی - کاربردی فصلنامه مطالعات بین‌المللی با سازمان‌های بین‌المللی پیگیری شد. اکنون پس از دریافت بازخوردهای مثبت و منفی برگزاری روش‌های گوناگون آموزشی و به ویژه مدل‌های شبیه‌سازی در کلاس‌های درسی و کارگروه‌های پژوهشی - کاربردی، تلاش می‌شود تا برخی از یافته‌ها و اندوخته‌های به دست آمده درباره آن موضوع در قالب این کتاب به علاقه‌مندان به روش‌های نو آموزشی و برنامه‌های شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل ارائه شود.

طراحی این کتاب در قالب یک پیشگفتار، شش فصل و کتابنامه است. فهم و اجرای درست برنامه‌های شبیه‌سازی در پیش از هر چیز نیازمند شناخت انواع روش‌های آموزشی در علم حقوق و روابط بین‌الملل و کارایی آنها در جامعه ما است. این موضوع در فصل یکم به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین بدیع بودن برخی از روش‌ها در آموزش حقوقی و روابط بین‌الملل در کشور ما مورد توجه واقع شده و سودمندی‌ها و چالش‌های

برگزاری هر روش آموزشی نیز بررسی شده است. فصل دوم به موضوع هم‌پیوندی انواع دیسپلین‌های علمی با مدل‌های شبیه‌سازی می‌پردازد. در این فصل، انواع شبیه‌سازی در حقوق بین‌الملل و روابط بین‌الملل بحث می‌شوند. فصل سوم به طور ویژه به بحث شبیه‌سازی در حقوق روابط بین‌الملل، چرایی و کار ویژه‌های آن پرداخته است. فصل چهارم چگونگی مدل‌سازی برنامه‌های شبیه‌سازی و شرایط و ویژگی‌های یک مدل مطلوب شبیه‌سازی را معرفی می‌کند. در این زمینه تلاش بر آن است تا با توجه به استانداردهای مشترک دانشگاهی در طراحی مدل‌های شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل، راهکارها و پیشنهادهایی ارائه شود. فصل پنجم ضمن اشاره به انواع مدل‌های شبیه‌سازی، تنها به معرفی مدل‌هایی می‌پردازد که یا در ایران تجربه شده‌اند و یا قابلیت برگزاری در ایران را دارا هستند. در همین زمینه به کارهای انجام شده از سوی دانشجویان، استناد شده و نمونه‌هایی از فعالیت‌های ارزنده آنها (در بخش ضمیمه این کتاب) در اختیار خواننده گرامی قرار گرفته است. فصل ششم نیز به نتیجه‌گیری و جمع‌بندی مباحث اختصاص دارد.

یادآور می‌شوم که در دسترس قرار گرفتن این اثر در درجه نخست به خاطر علاقه وافر شرکت‌کنندگان در کارگروه‌های پژوهشی - کاربردی فصلنامه مطالعات بین‌المللی است. در درجه دوم، بیشتر با انگیزه احساس نیاز به برگزاری جدی‌تر و بیشتر این مدل‌ها در دانشگاه‌ها و شناخت بیشتر از این موضوع و ترغیب دوستان و همکاران گرامی به برگزاری این مدل‌ها در برنامه‌های درسی دانشگاه است. امیدوارم که تشویق به شناخت و تجربه برگزاری و اهمیت این موضوع، سبب شود تا برنامه‌ریزان وزارت علوم، برنامه‌های نو آموزشی به ویژه دادگاه‌های شبیه‌سازی شده بین‌المللی و نیز مدل‌های شبیه‌سازی در روابط بین‌الملل را در برنامه درسی دانشجویان حقوق و روابط بین‌الملل قرار دهند.

برای گسترش ادبیات شبیه‌سازی و به‌کارگیری روش‌های نو آموزشی، فصلنامه مطالعات بین‌المللی، کارگروه‌هایی را برگزار نموده که توانستند نقش تکمیلی کلاس‌های درس دانشگاه را ایفا کنند. امید است تا از این طریق، دانشکده‌های حقوق و علوم سیاسی کشور به این مهم توجه بیشتری نشان دهند.

ادبیات شبیه‌سازی در حقوق و روابط بین‌الملل در جامعه علمی و اجرایی ما در آغاز راه

است و نیازمند شناخت وسیع‌تر، مطالعه بیشتر و نقد و نظر دوستان و همکاران گرامی است، به همین دلیل کاستی این اثر را متوجه خود دانسته و پذیرای نقد و نظر همکاران و دوستان گرامی هستم.

مهدی ذاکریان

www.ketab.ir